

SURPRIZE: ULTIMUL JUNIMIST

Câte odată, răul e și spre bine. Casa în care s-a născut Alecsandri și care adăpostea, la Iași, Muzeul Teatrului, a fost retrocedată. Îmi iau îngăduința să afirm că-i un gest profund anti-cultural, și chiar anti-românesc. Dacă, în Germania, cineva, înarmat cu orice soi de certificate de moștenitor, ar cuteza să ceară închiderea casei-muzeu în care s-a născut Schiller, s-ar crede că nu-i în toate mințile! Casa vornicului Alecsandri, probabil, cel mai vechi edificiu laic ieșean, reconstruită din temelie pe banii statului, se cuvenea răscumpărată, scăzându-se cheltuielile reparațiilor capitale, spre a i se păstra destinația muzeistică. Ceea ce nu pare a fi interesat pe nimeni, așa că noul proprietar, venit din Israel doar pentru a găsi edificiului o destinație lucrativă, a dispus evacuarea

Muzeului Teatrului din orașul în care s-a născut teatrul românesc! Incredibil! Dar cum în fiecare rău sălășluiește și o fărâmbă de bine, când s-a procedat la alcătuirea ultimului inventar, în temeiul căruia cele peste 10.000 de exponate sunt, acum, lăcătuite în lăzi, muzeografa Laura Terente dă peste un manuscris, dacă nu chiar uitat, oricum, ignorat. Este vorba despre amintirile artistului emerit Aurel Ghițescu, intitulate „O viață de om pe scenă”. Se pare că actorul care, în jumătatea de veac petrecută sub luminile rampei, jucând cam tot ceea ce constituie marele repertoriu național și universal, nu le prea avea cu scrisul, așa că pagina de titlu menționează și contribuția generoasă a altor colegi: amintirile au fost „transcrise de Val Săndulescu, după notele lui Ion Aurel

Manolescu". Cartea (dactilograma însumează aproape 300 de pagini) se adresează nu numai celor interesați de istoria teatrului, nu numai cititorului obișnuit al memorialisticii culturale, ci și publicului larg: este scrisă fluent, cu căldură, dialogurile sunt credibile și alerte, iar cantitatea de informație inedită privind România începutului de veac XX este impresionantă. La acest manuscris (sper să găsesc un sponsor, spre a-l preschimba în carte!) mă voi referi cu alt prilej. Deocamdată, semnez prefața: un text inedit extrem de valoros, întins de-a lungul a 18 pagini și datorat lui Victor Eftimiu, cel ce se considera, cu accepția lui Maiorescu, „ultimul junimist”. Este mai puțin o prefață și mai mult o spovedanie, o profesoiune de credință. Eftimiu, care s-a născut în Albania, și al cărui mormânt de la Belu este și acum îngrijit de Comunitatea Albanezilor (cărora, cândva, le-a vândut textul imnului național cu tot cu... muzica răs-cunoscutului „Trei culori”...) scrie o adevărată odă închinată românilor și României. Este, probabil, una dintre ultimele pagini ale operei lui Eftimiu, care avea să moară peste doi ani, în 1972. A dus cu el „*un cer întreg de amintiri / în pleoapele pe veci închise*”. Legitimitatea prefațatorului unei cărți cu suveniruri din teatru i-o dă și calitatea lui de dramaturg cândva la modă („Înșir-te, mărgărite!”, „Omul care a văzut moartea” ș.a.), dar și postura oficială în care s-a aflat din 1920 – director general al teatrelor. Cele 18 pagini descoperite la răposatul Muzeu ieșean trec în revistă nu numai etape și destine din istoria teatrului

românesc, dar conțin și extrem de prețioase mărturii privitoare la mari personalități ale culturii naționale, a căror evocare i se pare datorie: „*Uitarea mi se pare o trădare. Uitarea e suprema lașitate*.” Aflăm detalii neștiute despre Ed. de Max, actor român ajuns la Comedia Franceză („*Aș vrea să mă întorc în România, să mor societară la Teatrul National din București*”), despre Ibrăileanu, Titu Maiorescu („*L-am cunoscut la sfârșitul primului război mondial, în casa cumnatului său, Iacob Negruzzi*” care „*era încă plină de prezența nostalgică a Mittei Kremnitz și a altor femei care au jucat un rol în viața amfitrionilor și a lui Mihai Eminescu*”), despre Sadoveanu, Mihai Codreanu, Sandu Teleajen, Andrei Oțetea, G.M. Zamfirescu, Otilia Cazimir, George Lesnea („*singurul rămas din vechea gardă*” ieșeană) ș.m.a. Scrie fiindcă, așa cum se tânguia într-o poezie, „*Cu fiecare dintre cei / De care moartea ne desparte / Murim și noi, lăsând o parte / În fiecare dintre ei*.” Il vedem pe Ibrăileanu, coplesit de imaginea Bucureștiului interbelic: „*Casele astea înalte mă amenință cu înălțimea lor. Mereu mi se pare c-or să se prăbușească peste mine*”. N-avea de unde ști că, după decenii, va sta să se prăbușească și casa lui Eftimiu, ornată cu rău prevestitoarea bulină roșie. Acolo, în str. Marcovici nr. 9, Eftimiu scria strofele închinare limbii române: „*Alcătuire de cuvinte românești / Îți văd prin veacuri inedita bogăție / Întinerind pe zi ce-mbătrânești...*” Limba pe care suntem azi sfătuiți s-o abandonăm, păstrând-o doar, cel mult, pentru înjurături...